

Uredništvo in uprava: Ljubljana, poštni predal 290.

Dopisi morajo biti frankirani in podpisani ter opremljeni s štampiljko dotične organizacije.

Rokopisi se ne vračajo.

Ček, račun 13.562

DELAVEC

STROKOVNI ČASOPIS.

Izhaja 10. in 25. dne v mesecu.

Stane posamezna številka
Din 2.—, mesečno Din 4.—,
celoletno Din 48.—. Za član-
ne izvod Din 1.—.

Oglasi po ceniku.

Telefon šte. 3478.

Strokovna organizacija — to je naš mogočen „Mi“.

Ne samo besede, nego tudi dejanja!
Ne samo želja, nego tudi volja in hotenje!
Ne samo: Saj sem vpisan kot član in plačujem članarino, nego tudi delaj kot član.

Zavednost posameznega člana v strokovni organizaciji je take prirode, da marsikdo v tem oziru greši. Dosti jih je, ki si predstavljajo, da je s tem že vse naredil, če je organiziran in pride k njemu zaupnik, oziroma sub-kasir in od njega iztirja članarino. Predstavlja si celo še tako to svojo zavednost, da z neke vrste nejevolje vpraša sub-kasirja, ko je plačal članarino: Kaj bo organizacija naredila in kedar? Ali dobim večjo mezd? Kdaj se zboljšajo delovni pogoji? Zakaj pač plačujem članarino?

Navado ima marisikateri, da si predstavlja organizacijo, v kateri plačuje članarino, kot nekaj drugega, sebe pa kot člana zopet nekaj drugega. In temu svojemu naziranju in pojmovanju da izraza ob gotovih prilikah prav izrazito. Če je sub-kasir na primer »pozabil« priti, da pobere članarino, oziroma ni prišel tedaj, ko je imel tak član denar, se vjezi in predbaciva: »Sedaj prideš pobirati? Sedaj, ko nimam denarja? Kje si bil, ko sem imel denar?«

Ce se ga opomni, reče: »Eh, kaj! Saj mi organizacija itak nič ne da! Nimam denarja!« Tako ostane v zaostanku cela dva, tri mesece. Vodstvo organizacije ga še morda pusti, vključ določbam pravil, kot člana ter ga opomni. Tudi na ta opomin se ne zmeni in — je izbrisan. Komaj pa je prestal biti član, se mu primeri neprilika, da potrebuje pomoč organizacije. Največkrat **podpora**. In kaj se zgodi? Pride v organizacijo, napol zgrevan, a napol se zavedajoč, da je bil enkrat član, ter zahteva podporo, ali pravovarstvo.

»Niste več član,« se mu pojasni. »Niti na opomin se niste odzvali.«

»V denarnih stiskah sem bil,« je izgovor. »Denarja nisem imel. Ali zavedal sem se vedno, da je organizacija moč, nam potrebna, in sem agitiral zanjo.«

Tako sam sebi in vodstvu organizacije laže, trepetajoč, da bi se ga ne pustilo brez pomoči.

In zgodi se, da mu spregledamo malomarnost. Mu damo podporo, mu damo pravovarstvo, in s tem blagajno organizacije, v kateri je denar članarina res zavednih in pomen organizacije prav razumevajočih članov, oškodujemo ter mu tako pomagamo. V tej sporni stvari zмага organizacijski zastopnik in reši takega človeka nevarnosti, da ne izgubi službe ali kake druge kazni, oziroma mu da pomoč. Zavednost takega človeka pa sega tako daleč, da vključ temu, da mu je organizacija pomagala, zopet preneha biti član. In ako mu kak član to predbaciva, ga je tako sram, da si ne upa pogledati v oči, nego s povešeno glavo zamrmra:

»Saj nimam nič od organizacije! Kaj bom plačeval!«

Ce pa takemu zaostankarju in že ne več članu odrečemo pomoč, potem pa je glasen protiagitator in zna vse slabosti in grehe organizacije. Za organizacijo ni imel in znal povedati besede, ko je bil še član, a sedaj, ko mu organizacija ne more nuditi pomoči kot nečlanu, pa se je

V svobodnih strokovnih organizacijah organizirani delavci in nameščenci stoje solidarno v enotni fronti. Združeno se bore za svoje lepše in boljše življenske razmere.

Trpljenje rudarjev traja dalje. Ne samo da kriza v revirjih Trboveljske družbe traja dalje, da dela delavstvo samo do 4 šihte tedensko, je družba s 15. julijem v Zagorju odpovedala 120 rudarjem delo.

Res je, da se je po večini reduciralo več ali manj gospodarsko jačje, je med temi tudi nekaj takih, ki nimajo sploh nič, ali pa samo majhno bajto.

Pa ne gre samo pri tem za njih odpust! Gre pri tem v glavnem za to, kaj bo z njihovimi pridobljenimi pravicami za njih pokojninsko zavarovanje. Zakaj ti ljudje, ki imajo od 5—20 službenih let in ki so mnogo plačali za to zavarovanje, bodo po sedaj veljavnem pravilniku, po preteku 6 mesecev zgubili vse pravice. To je grozna krivica, ki se tem ljudem godi in ki se mora na vsak način popraviti.

izkazal kot vnet agitator proti organizaciji.

Taki in podobni slučaji se dogajajo. Tisti, ki jih vrše, se razgaljajo kot egoisti prve vrste, ki poznajo samo svoj lastni, majhni »jaz« in nikogar drugega. So nekak izrodek kapitalističnih principov v delavski koži in so samo zato jezni na kapitaliste, ker oni sami niso kapitalisti.

Da smo se precej pomudili pri takih slučajih, smo storili zato, da pokažemo svojemu članstvu tiste notranje izrastke, ki se pojavljajo od časa do časa na močnem deblu organizacije, kakor se na rodovitni jablani radi pojavljajo takozvani »vodni poganjki«. Ti so drevesu škodljivi in nerodovitni kakor so take vrste člani istotako škodljivi organizaciji in delavstvu ter ovira organizacijam.

Strokovna organizacija je steber, stolp, drevo, ali kako bi rekli, da bi vsak dobro in lahko razumel tisto silo vsakega posameznega »jaza«, t. j. člana, ki se je strnila v »mi« — v strokovno organizacijo. Volja in samozaveš posameznika, zlit v skupen interes, v solidarnost, v kateri je geslo vsi za enega, eden za vse, je mogočna sila, je velik »MI«.

Tega se pa, v svojo lastno škodo in v škodo vsega delavstva, ne zavedajo mnogi.

Ker če bi se zavedalo vsaj 50% delavstva, torej polovica vsega proletarijata, v tej ali oni tovarni, te ali one stroke, ali kratko: polovico proletarijata Slovenije, bi volja strokovne organizacije dosegla čudeže. Starostno zavarovanje bi bilo uvedeno, bolniško zavarovanje bi bilo izboljšano, osemurnik bi se upošteval, mezde bi bile znosne. In vsak delavec bi lahko rekel: **Človek sem!** Živim kot se spodobi človeku. Zasluzka 800, 900 Din mesečno bi ne bilo, nego bi bil ta zaslužek tak, da bi odgovarjal dostojanstvu človeka.

Ali — pogledjmo, kako razumejo mnogi pomen svoje lastne volje. Pristopajo v organizacijo, ko čutijo, da žuli, ki jih žuli, boli, recimo, ravno pri mezdah. Par mesecev plačujejo, ker pa se jim mezde niso zvišale, pa pridejo in se čudijo, kako to, da plačujejo redno članarino, a se jim še niso zvišale mezde. Ne pomagaj jim dokaz, da se s tem, če plačujejo par mesecev članarino, plače še ne morejo zvišati, ker organizacija ni delodajalec in doseza le toliko zahtev, kolikor moči predstavlja. In prenehajo biti člani.

Preveč tistega »jaza« je še v mnogih; pomena »mi« še premalo poznajo. Preveč gleda vsak samo na svoj interes, sodruža, sotrpina, sode-

lavca pozna v takih momentih prav malo, da, zgodi se celo, da je proti njemu. Kaj ga briga, če je njegova zahteva po majhnem zboljšanju slučajno v škodo njegovemu sotrpinu. Tu se pojmi solidarnosti, organizacije in razrednosti neha.

V notranjem življenju organizacije, v današnjem času, ko je še tako malo razvit čut prave solidarnosti, skupnosti in požrtvovalnosti »jaza« za »mi«, se opažajo taki momenti, kakor smo se jih tu dotaknili in o njih spregovorili.

Razumemo jih. Premalo se čita, premalo se misli, a preveč se mnogi da vplivati od meščanske miselnosti: jaz sem vse in drugi — nič. In zato ni čuda, če se najde celo kak sodrug, ki ima navadno biti se ob prsi, povdarjati, da je že toliko in toliko let član, da je razredno-zaveden, da je energičen bореc in da zna, kaj je organizacija in cilj proletarijata, da v trenutkih, ko ima izbirati za malenkost izboljšanja svojega položaja, ki bi pa zelo škodoval večini in drugim sotrpinom, pozablja na to svojo zavednost in se drži meščanske:

»Najprej sem jaz...«

Zapisali smo vse to zato, da sodrug premišljujete. Vsak član strokovne organizacije mora vedeti natančno, da je **ud mogočnega telesa** — organizacije in sam samovoljno v škodo telesa ne sme delati ničesar, pa četudi slučajno pri tem kaj ne ugaia. Če bo vsak iskreno, idealno izvrševal geslo: **Vsi za enega, eden za vse**, potem bo strokovna organizacija mogočno deblo. Tedaj se lahko od take organizacije, v kateri se vsak član točno zaveda, da je on del te organizacije in da brez njegovega sodelovanja ona ne more tako delati, kakor bi lahko, zahteva, da ukrene vse potrebno, da se bodo razmere delavcem izboljšale.

Ne samo zahtevati, nego tudi dati, to mora biti princip vsakega člana. Ne samo plačevati članarino, nego tudi pridobivati nove člane, to mora biti prva naloga vsakega člana. Ne samo, da jim pove, da je tudi on član, nego vzpodbujati ima vsakega k vztrajnosti. Predor se ne naredi skozi goro z besedo, niti z zbiranjem ljudi, nego treba zasukati rokave, vrzati, kopati, se potiti in delati. Enako je treba delati v organizaciji. Ker če bi bilo organiziranih danes v Sloveniji v Strokovni komisiji 50.000 delavcev, a ne 11.000, kakor jih je, bi dosegli mnogo. Naš položaj bi bil zboljšan. Ker če že sedaj s 11.000 člani tvorimo moč, da se poslušajo naše zahteve, da se ugodi, če ne vsem, vsaj nekaterim, bi 50.000 članov — ne, bi 30.000 članov delalo čudeže.

To naj razmišlja vsak član. To naj pove vsakemu nečlanu, ki bo stokal, da se mu slabo godi ali da se mu je zgodila krivica.

Mi vsi, kar nas je, moramo postaviti velik »MI«.

»MI« je naša moč, je zboljšanje našega položaja. »MI« je moč, ki nas naredi za človeka in nas dvigne iz jame hlapčevstva.

Bodimo, sodrug, »MI« vsi, kar nas je.

Vsi zavedni delavci morajo biti strokovno organizirani.

ANTON KRISTAN.

V življenju so dnevi, ki vsakdanjost vzvalovijo, jo pretrsejo, ko se ozračje napolni z nečim nevsakdanjim, ki vlije v žile novih sil, novega življenja.

Za delavstvo v Sloveniji in njegovo gibanje je bil tak dan 17. julija 1930. Ta dan je ob 22. uri preminul v Ljubljani eden izmed ustanoviteljev delavskega gibanja, eden izmed klicarjev, borcev in voditeljev, Anton Kristan.

Vest o njegovi smrti je našla globok odmev v delavskih vrstah ne samo v Sloveniji, nego po celi državi in tudi izven države. Njegov pogreb je pokazal v tako jasni luči in v tako veličastni žalni manifestaciji, da so zasluge Antona Kristana na polju delavskega gibanja velike in da jih proletarijat zna ceniti. Napake, nespornosti, taktična nasprotja v njegovem življenju je delavstvo pred veličanstvom smrti zagrnilo z zastorom.

In res, celo življenje Antona Kristana, odkar je kot mlad fant stopil na javno pozornico, pa vse do njegove smrti, je bilo posvečeno vztrajnemu delu v vseh panogah delavskega gibanja, posebno pa na polju delavskega združništva. Bil je borbeni natura. Bil je neupogljiv in neodoljiv. Ni bil nikoli malodušen. Bil je značajan mož, ki je stal za svoje naziranje trdno in ni omahoval, ni se izneverjal svoji začetni poti — socializmu. Kakšen razloček od vseh, ki so, posebno po vojni, stiskali pesti in bili silni revolucionarji, a danes? Mnogi iz teh stoje v vrstah meščanskih organizacij.

Življenje Antona Kristana je polno konfliktov, izvirajočih iz ostrih in resnih nasprotij, ki so oblikovale ostre debate za načela in taktiko na najvišjih forumih delavskega političnega, strokovnega in združnega gibanja. Njegova bojovna narava mu je od nekdaj ni dovoljevala, da bi se pustil oklepati v ozke sponke izglasovanih resolucij in programov na raznih kongresih.

Na njegov pogreb je prihitelo organizirano delavstvo iz vseh industrijskih in revirskih krajev Slovenije. In to brez poziva organizacij. S tem je pokazalo to organizirano delavstvo, kakor smo že zgoraj povedali, da zna ceniti dobrine, ki jih je

izvojeval za delavstvo Anton Kristan in da zna tudi pozabljati. Zadnja leta je bil izven okvira stranke, ostal pa je zvest ideji. Prenesel je samo težišče svojega delovanja, zapustivši areno političnih bojov, na polje delavskega združništva. Razcvet delavskega združništva v Sloveniji pa je ozko in neločljivo zvezan z imenom Antona Kristana. Ni se prav nič čuditi, če se je mož, ki je toliko vstvarjal, tudi motil in imel svoje napake. Vrlino, ki jih je imel, pa mu morajo priznati tudi njegovi nasprotniki — pa tudi njegovi osebni nasprotniki.

Veliko delavnost je razvijal po kojni v publicistiki. Domala vsi prevodi socialistične literature, kolikor jih imamo Slovenci, potekajo izpod njegovega peresa, pa tudi vsa važna literatura o delavskem gibanju v Sloveniji. Hotel je delavstvo izobraziti v proletarski miselnosti. Zakaj mu je dajal knjige. Zakaj brez knjige ni izobrazbe, brez izobrazbe ni napredka. Zato je ustanovil »Združno založbo«, ki je izdajala proletarske knjige.

Delo Antona Kristana v delavskem gibanju prav oceniti bo mogla šele zgodovina, ki jo bodo pisali znanjci, jasnejšega pogleda in brez predsodkov.

Anton Kristan je kot poverjenik socialnega skrbstva za Slovenijo prvi uvedel zakonit 8-urnik. Zato mu bodi izrečena najlepša zahvala.

Zvonovi niso oznanjali smrti moža, ki je živel in delal z nami, pa tudi brez nas in mimo nas, ali vendar za delavsko stvar; ali rdeče zastave, nešteti venci z rdečimi trakovi, množice delavstva iz vseh krajev Slovenije, ki so se udeležili pogreba in tvorile po ulicah špalir, so govorile, da je umrl socialni demokrat in prvi svobodomislec v delavskem gibanju v Sloveniji. Njegova smrt je vzvalovila delavstvo, razgibala duhove. To se je čutilo v vseh organizacijah, v vsakem razgovoru. Novo življenje je nastalo v organizacijah, kakor da duh umrlega pozivlja vsakega razrednega borca na plan, v boj za delavske interese, govoreč: Osvobodite se gospodarsko in vaša volja bo ukaz vašim nasprotnikom.

Čast spominu Antona Kristana!

pri vprašanju ureditve delovnega časa pod zemljo

v premožovnikih. Povod razpravi o tej konvenciji je dala težka kriza v evropski premožovni industriji.

Izhod iz te krize je nemogoč, če se bodo premožovne dežele na življenje in smrt borile za prevzemanje trga z znižanjem cen, ki jo dosežajo s strojnimi obratovanjem in s poslabšanjem delovnih pogojev rudarskih delavcev. V vseh državah Evrope je več stotisoč premogarjev brez dela. Niti najstarejše rudarske organizacije se ne morejo ubraniti pred naglim poslabšanjem rudarskega položaja. Rudarska industrija se bolj in bolj mehanizira, in na drugi strani elektrika, nafta in bencin izpodrivajo porabo premoga. Angleška delavska vlada je stavila predlog, da naj evropske države, ki pridobivajo premog, to so: Nemčija, Belgija, Francija, Velika Britanija, Holandija, Poljska in Čehoslovaška sklenejo potom Mednarodnega urada dela konvencijo, s katero uredi delovni čas za rudarsko delavstvo, da ne bi bilo med njimi nelojalne konkurence. Za tem dogovorom naj bi se sklenil ekonomski dogovor glede kopanja premoga. Angleška vlada je želela, da se delovni čas določi na sedem in pol ure. Komisija konference, ki se je bavila s tem vprašanjem, je pa imela mnogo tragičnih momentov.

Mednarodna zveza rudarskih delavcev je zahtevala določitev delovnega časa na 7 ur. Ta predlog je bil zavrnjen. Dalje je bil zavrnjen predlog angleške vlade za sedem in pol ure. Končno je bil odklonjen predlog nemške vlade za sedem in tričetrt urno delo in tudi predlog delodajalske skupine za osemurno delo. Po napornih intervencijah ravnatelja urada, A. Thomasa, je bilo sklenjeno, da se delovni čas omeji na sedem in tričetrt ure pod pogojem, da se po treh letih uvede sedem in pol urni delovni čas. Podjetniški zastopniki so priglasili nato štrajk in ustavili sodelovanje v komisiji, ker načelno ne pristanejo na skrajšanje delovnega časa izpod 8 ur. Zaraditega so nastala dolga pogajanja glede dopustnosti nadurnega dela. Pristalo se je na to, da je nadurno delo dopustno v slučajih višje sile in javne potrebe. Toda nemška vlada je hotela imeti pravico, da sme podaljšati delovni čas za 60 ur na leto tudi v slučaju gospodarske potrebe. Na to delavci nikakor niso hoteli pristati, čeprav so nemški delavci sami svetovali, da se na to pristane, ker se po današnjem nemškem zakonu sme delati po dve naduri na dan. Ko je bila zahteva nemške vlade zavrnjena, so izjavili nje predstavniki, da ne morejo obljui-

Vsaka štedljiva gospodinja zahteva danes izrecno našo

KOLINSKO CIKORIJO

ker je zelo okusna in redilna!

biti, če bo njih vlada ratificirala konvencijo ali ne. Pri končnem glasovanju o konvenciji je glasovalo za njo 70 zastopnikov, proti pa 40. Tako so so manjkali trije glasovi za sprejem konvencije, ki torej ni odobrena. (V plenarni seji se sklepajo konvencije z dvetretjinsko večino. Op. ured.) Kljub temu je pa sklenjeno proti odporu delegatov, delodajalcev in italijanske vlade, da se vprašanje ponovno stavi na dnevni red prihodnje leto.

Jugoslovanski delodajalski delegati so načelno glasovali proti, delavski delegati so pa zahtevali, da se v konvenciji upošteva tudi lignit, delodajalski delegati so pa bili tudi proti taki konvenciji. V predlogu je naveden lignit z obvezo, da se bodo če leto sklene za svetli premog in za lignit posebna konvencija ter da konvencija o 8 urnem delu takoj stopi v veljavo tudi za delavce v lignitnih premožovnikih.

Konferenca je tudi sklenila konvencijo o zasiguranju 8 urnega delovnika za trgovske in pisarniške nameščence.

V konvenciji je sicer mnogo izjem, ali je kljub temu velikega pomena, da so s tem nameščenci uvrščeni v skupno enotno mednarodno fronto za obrambo 8 urnega delovnika. Po dr. Živku Topaloviću.

Knjige Cankarjeve družbe izidejo letos meseca oktobra. ---

Kdor še ni član, naj ne odlaša in naj plača članarino 20 Din.

Član strokovne organizacije se mora zavedati velikega pomena Cankarjeve družbe in zato mora biti član Cankarjeve družbe.

Ne pozabite: Proletarci smo!

XIV. mednarodna konferenca dela.

Odprava prisilnega dela. — Ponesrečen poizkus, urediti delovni čas v rudnikih. — Zadržanje jugoslovanske delegacije. — 8 urni delovnik in privatni nameščenci.

Izvršena je ena najtežjih konferenc dela. Prvič od svojega postanka se je Mednarodni urad dela zanimal za probleme, ki ne interesirajo vseh držav v Društvu narodov, nego samo nekaterih teh, da uredi te probleme v obliki splošnih konvencij, pri čemur sodelujejo ne samo zainteresirane, nego tudi vse ostale države sveta. Zato je konferenca naltela na znatno večje ovire, kakor je to navadno pri splošnih konvencijah.

Na vprašanje

prisilnega dela

je zainteresiranih v glavnem osem kolonialnih držav. Dočim smatra ves ostali svet prisilno delo v kolonijah za ostanek suženjstva, za ponižanje človečanstva, ga smatrajo kolonialne države kot neobhodno potrebni predpogoj za gospodarski razvoj in civilizacijo kolonij. Dejansko pa je v celoti ta resnica: Zamorci v toplih ozemljih imajo majhne potrebe, ker jim ni treba ne stavb ne obleke, ne tehnike, ne luksuza naše civilizacije. Naseljeni so redko in se večinoma ves dan igrajo na solncu ter se preživljajo s hrano iz gozdov, lovom in ribolovom. Naravna bogastva njih dežel jih ne interesirajo. Ni jim potreba, da namakajo razgreta peščenata tla, da bi pridelovali lan; da bi zasajali plantaže s kavčukovimi drevesi; ni jim treba plantaž za kavo, poper, niti za druge začimbe. Še naj-

manj jim prihaja na um, da bi kopali globoko v srce zemlje in iskali premož in rude. Dočim to vse potrebujejo kolonialne države. One potrebujejo delovno silo, da vlačijo iz kolonij naravna bogastva. Ker zamorci niso hoteli delati za denarno mezdo, ki jo tudi ne potrebujejo, so uvedli prisilno delo za vse domače prebivalstvo.

Do danes so se v dobi več stoletij kolonialne oblasti nedvomno tudi prilike v kolonijah bistveno izpremenile. Privatna lastnina in kapitalistični način gospodarstva sta že v veliki meri izpodrinila prvotni komunizem plemen in denarno gospodarstvo prodira vedno globlje. Tako nastaja možnost, da se preide k ukinitvi prisilnega dela. In spričo velikega odpora kolonialnih držav je konferenca vendar sklenila konvencijo, s katero se končno proglašajo ukinitve prisilnega dela za privatne osebe in privatna podjetja, ter se regulira obvezno delo za javne namene s tem, da se po petih letih o zadevi zopet razpravlja in skuša prisilno delo popolnoma ukiniti. Prisilno delo se mora opravljati in plačati kakor svobodno delo in poskrbeti se mora za te delavce ista zdravniška pomoč in nadzorstvo, kakor ob svobodnem delu.

Konferenca je pa bila manj srečna pri drugem, tudi silno važnem vprašanju,

Zgrešena politika podjetništva.

Proti gospodarski diktaturi podjetnikov.

Po vojni, ki je spravila vse gospodarstvo današnje kapitalistične družbe v silno zmedo, se vedno jačje ponavlja fraza o »ozdravljenju gospodarstva«. Fraza, ker drugače teh besed ne moremo imenovati, če pregledamo, s kakšnimi pomočki skuša kapitalizem — reševati gospodarstvo.

Kapitalizem ima pri tej svoji politiki dve glavni tendenci, prvič omejevanje in poslabšanje socialne zakonodaje in drugič poslabšanje življenjskega položaja delavcev z zniževanjem mezd in plač, kakor bi ne vedel, da se s tem zmanjšuje notranja kupna sila in tira veliko večino prebivalstva v obupen socialni položaj, kar znači ne le propast gospodarstva, ampak tudi propast človeštva. Človeštva, pravimo, ker je kapitalizem svetovna organizacija.

Ni pa dosti, da se za te parole zavzemajo samo kapitalistični krogi. Fraza o krizi gospodarstva preveča tudi celo vrsto fašističnih strank, razne klerikalizme, ki ji kapitalizem kupuje, da širijo propagando za diktaturo, hoteč s tem zatreti pravo mnenje ljudstva, zatreti svobodo, da pod krizo najbolj trpečji sloji ne morejo priti do besede in pametni razlogi ne do veljave.

Besed o gospodarskih krizi torej ne smemo jemati tako, kakor jih

gospodarski krogi izgovore, ker so neiskrene. Kapitalizem danes producira več kakor je produciral pred vojno, deli pa večje dividende. Delavstvo nima dela, vendar je v gospodarstvu kriza. Tu so torej drugi vzroki.

Glavni vzroki krize v gospodarstvu so napačni racionalizacijski ukrepi, carinska politika, cenovna politika kartelov in zlasti za vso Srednjo Evropo neobzirno oviranje inozemskih kreditov. To so glavni vzroki gospodarske krize, ki bolj in bolj zmanjšujejo kupno moč prebivalstva in s tem tirajo vse skupaj v katastrofalen polom, ki se ga sami boje, pa mu v svoji naivnosti in sebičnosti sami posipljejo pot.

To ni samo naše mnenje. To mnenje izrekajo znanstveniki svetovnega slovesa. Vsi, razen podkupljenih so mnenja, da vodi sedanja gospodarska politika Evropo v propad, ki ni več daleč. Evropa mora kreniti nova pota, ki dvignejo socialni položaj prebivalstva. Ta pot pa pomeni: zadostno socialno zavarovanje, zadostno delavsko varstvo, zadostne mezde ter svobodo, ki popolnoma upošteva vse pravice onim, ki jih danes še nimajo. V takih razmerah je mogoče skupno delo, nikdar pa ne, kadar hočejo podjetniki diktirati. (Del. Politika.)

Franc Domes — mrtev.

Nedavno je preminul na Dunaju predsednik avstrijske zveze kovinarjev in predsednik delavske zbornice ter strokovne komisije Franc Domes. Domes je bil rojen na Dunaju iz ključavničarske rodbine leta 1863 in sam se je izučil ključavničarstva. V dunajskem arzenalu je ustanovil prvo kovinarsko organizacijo, toda leta 1885 so ga odpustili iz službe. Od tedaj se je posvetil predvsem strokovni organizaciji in obenem je sodeloval v socialnodemokratski stranki. Imenovati smemo Domesa tudi očeta naše kovinarske organizacije, ki ji je dal prve moralne temelje s svojim delovanjem po našem ozemlju. Domes se je še udeležil štiridesetletnice naše kovinarske organizacije, kjer je z mladimi ognjem navduševal za organizacijo. Vest, da je Domes umrl, je prišla nenadoma. Leta 1906 je bil

Domes prvič izvoljen v dunajski občinski svet, leta 1911 pa v državni zbor.

Član avstrijske strokovne komisije je bil od leta 1910 in od leta 1920 nje predsednik. Domes se je tudi med vojno udeleževal, zlasti proti prisilnemu vojnemu delu. Z Domesom je padel v grob delavec, ključavničar, ki se je s svojo samoizobrazbo povzpela na vplivno mesto v organizaciji in v javnem življenju. Resen interes za izobrazbo in resnoba v delavskem gibanju sta v stanu, da tudi delavec, ki ni imel prilike, izobraževati se po šolskih klopih, usposobita za koristno duševno delo v družbi. Blag spomin vzornemu organizatorju! Blag spomin očetu našega strokovnega gibanja, ki je med nami med prvimi oral ledino!

rani »Slava mu«. Tužen dan in petek je bil to za nas jeseničane.

Za tem sta podala poročilo sodruha Josip Kopač, ravnatelj Delavske zbornice in Jeram. Po izčrpnem poročilu je članstvo sklenilo, da naj se poda deputacija v imenu jeseniških kovinarjev na merodajna ministrstva v Beograd, kjer naj predloži konkretne želje kovinarskega delavstva KID in ki so v splošnem zahteva kovinarskega delavstva tudi ostalih kovinskih obratov v naši državi, da bi se omejila brezposelnost kovinarskega delavstva pri nas.

Tozadevno se je odposlalo dopis Delavski zbornici, da sodeluje ter zaželelo, da naj tvori to deputacijo Kopač in Jeram, ki so jima težnje kovinarskega delavstva znane ne le iz Jesenic, temveč obče iz cele države.

V kolikor smo dosedaj informirani, bode imenovana sodruha odšla v Beograd, kjer se jima priključijo še zastopniki centralne Saveza Metalskih Radnikov Jugoslavije in centralnega tajništva Delavskih zbornic v Beogradu, da predložijo merodajnim ministrstvom upravičene želje kovinarskega delavstva s posebnim ozirom na uvoz železo-produktov iz drugih držav, da se naj ukrene vse v zaščito domačega delavstva.

Ko se omenjena sodruha vrne, bomo izčrpnoro poročali o rezultatu. Pričakovati je, da ne bode naletela na gluha ušesa in da ne bode vsekakor ukrenilo najnujnejše proti nadaljni brezposelnosti.

Nova forma sindikalne organizacije.

V dneh 8. do 9. junija t. l. so imeli Nemško-avstrijski rudarji svoj redni kongres, na katerem so soglasno zaključili, da se spoji s kovinarji v en Savez. Za 20. do 27. septembra t. l. so sklenili tudi kovinarji svoj 15. redni kongres, na katerem bodo obravnavali sklep rudarjev, za spojitve z njihovim Savezom. Na tem kongresu bodo kovinarji praznovali tudi 40letnico obstoja njihovega Saveza. Kako lepa in ponosna bo ta njihova proslava, ko bo ta dan 10.000 rudarjev podalo roko svojim starim sodrugom kovinarjem in s tem pomnožilo ter pojačalo že sedaj močno kovinarsko organizacijo.

Izkušena vodstva teh dveh sindikalnih organizacij so napravila ta korak radi tega, da interese svojih članov še boljše zavarujejo. Skupna sila pod enotnim vodstvom bo mezdne boje še mnogo boljše vodila, kakor pa jih je dosedaj. Ta korak pa je bil napravljen tudi iz taktičnega razloga. Podjetniki, ki posedujejo železne rudnike, imajo ponavadi tudi plačve, v katerih to rudo tope, poleg plačve pa valjarne, ki pridobljeno železo izgotavljajo v polfabrikate. V dosedanjih praksi, so vlagali vsak svoje zahteve podjetniku za izboljšanje plače in socialnih pogojev. Kovinarji za sebe in rudarji za sebe, dobili pa so vsak le toliko, kolikor je imel podjetnik respektu pred njihovim strokovno organizacijo. To je tudi razlog, zakaj so plače kovinarjev mnogo višje, kakor pa plače rudarjev. Podjetnik ne plača taktične vrednosti dela, ampak plača samo to, kar mu delavec s silo svoje organizacije iztrga in ga prisili do dejanja večjih plač.

Kovinarji želimo drugarskemu Savezu Kovino-Rudarskih-Plavžarskih delavcev v njegovi novi formi mnogo uspehov v korist njegovih članov, sami pa si ga bomo morali vzeti na vzgled.

Slamnik Franc.

Sekcija valjarjev na Javorniku je izgubila vestnega člana, sodruha Franca Slamnika, ki je komaj dopolnil 28. leto. Podlegel je kratki zavrtni boleznii v petek, dne 11. julija ob 7. uri zvečer. Pogreb draga sodruha se je vršil v ponedeljek, dne 14. julija v Žirovnici na pokopališču v Zabreznico ob spremstvu velikega števila javniških sodrugov. Mlademu sodruhu časten spomin, svojcem pa naše globoko sožalje.

RUDARJI.

Poročilo

rudarske delegacije, obstoječe iz treh članov, in sicer: Jurija Arha, tajnika Zveze rudarjev Jugoslavije, Jakob Štruca, načelnika II. skupine rudarske zadruga v Celju in nje člana Filip Murna iz Trbovlj, katera je bila na podlagi sklepa seje lokalnega odbora II. skupine rudarske zadruga v Trbovljah določena, da posreduje na merodajnih mestih v Beogradu v zadevi položaja rudarjev, nastalega vsled obstoječe krize v premožovni industriji in da pregleda delovne in socialno-politične pogoje rudarskega delavstva v Srbiji.

Delegacija prišedši v Beograd, je v zvezi s centralnim tajništvom Delavskih zbornic, najprej posredovala pri generalni direkciji za šume in rude, ter je dejanski stan obrazložila. Tu je prišla do prepričanja, da je ista ukrenila že vse, kako bi se moglo od pomoči prizadetim rudarjem. Ali tudi ona ni uspeła, zbog tega se merodajni krogi izgovarjajo, da nimajo tozadevnih fondov.

Da pa se vendar pride do pravih razgovorov med zastopniki vlade, predstavniki rudarskih podjetij in zastopniki delavstva, se je predlagalo, da naj ministrstvo za šume in rude skliče tozadevno državno konferenco, na kateri se naj o sledečem razpravlja:

1. Pomoč rudarjem, prizadetim vsled sedanje krize.
 2. Vprašanje, kako zaposliti brezposelne rudarje — doma ali v inozemstvu?
 3. Izvedba zavarovanja rudarjev zoper brezposelnost.
 4. Konvencija med našo državo in Francijo v pogledu socialnega zavarovanja.
- Ta predlog je bil sprejet in se bo, kakor je bilo naknadno sporočeno, vršila ta konferenca dne 29. julija v Sarajevu.
- Nato se je delegacija pod vodstvom zastopnika beograjske Delavske zbornice po-

Počitniška kolonija

Zveza delavskih žena in deklet za Slovenijo v Ljubljani bo priredila dnevno taborenje za časa počitnic v »Mostecu«. Preskrbljeno je, da bodo otroci dobivali kosilo, dopoldne in popoldne južino. Tudi za slučaj dežja bo na razpolago zavetje pod streho. Sodrugi, ki bo otroke nadzorovala, bo vodila tudi enkrat ali dvakrat tedensko daljše izlete.

Pozivamo delavske matere iz Ljubljane in okolice, naj priglase svoje otroke v Strokovni komisiji, kjer se dobe podrobne informacije.

Zveza delavskih žen in deklet za Slovenijo v Ljubljani.

dala v notranjost Srbije na pregled delovnih in socialno-političnih pogojev rudarjev tamonjskih rudarjev.

Tozadevno je obiskala privatne rudnike Rtanj in Vrška Čuka, državne rudnike Ravna Reka in Senjski rudnik, a podatke dobila od rudnika Dobra Sreča in Bare.

Na rudnikih je razpravljala s predstavniki podjetja in delavstvom ter ogledala razne rudniške naprave in rudniška stanovanja. Ob obojestranskem objašnjenju je prišla do zaključka, da je konjunktura srbskih rudnikov mnogo boljša kakor naših in to zbog boljše kakovosti njih premoga. Povsod pri teh rudnikih se vidi veliko investicijskih del za razširjenje obratovanja. Vsi ti rudniki bi rabili večje število rudarjev, pri čemur bi prišli v poštev predvsem neoženjeni in učni kopači. Povdarjamo, da je to samo nekaj glavnih rudnikov, katere je delegacija obiskala in da večino rudnikov sploh pregledala ni, iz razloga, ker je smatrala, da je glavno že dobila pri teh, ker ostali so po poročilu beograjske Delavske zbornice, razun Majdan Peka, še manj razviti in zato tudi tukaj ne pridejo v poštev.

Mezde (izvzemši državne rudnike, kjer so nižje), so povprečno sicer nižje kakor pri TPD, ali z ozirom na cenejšo življensko potrebnost, njih kupna moč odgovarja našim mezdám. Iz tega vidika bi torej notranja kolonizacija rudarjev v zgoraj navedene rudnike bila opravičljiva. Vendar so pa stanovanjske razmere, izvzemši rudnik Ravna Reka, še zelo nedostadne in neodgovarjajoče. Istotoko je z obojema med podjetjem in delavstvom. Tu ne obstoje nobeni zaupniki in ne organizacija, ter je delavstvo izročeno popolnoma v odvisnost posameznih predstojnikov. Posebno čez kazni in črtanja ših-tov (drž. rudnik Ravna Reka), so bile pritožbe največje. Med temi so bile pritožbe takega značaja, s katerim se bo morala takoj baviti pristojna rudarska oblast. (Slučaj rudniškega stražnika v Rtanju.)

Z ozirom na ta dejstva je organizacija mnenja, da kako koristno bi bilo, da se po možnosti zaposle naši rudarji v lastni domovini, za kar govori več razlogov, vendar z ozirom na obstoječe razmere v teh rudnikih, ne more, dokler se iste ne spremenijo, priporočati vseljevanje v iste.

J. Arh. Murn. Štruc.

Mezdno gibanje rudarjev rudnika Krmelj.

Pred kratkim je delavska delegacija proučavala delovne razmere po srbskih rudnikih. Pri tej priliki je dobila vtis, da so delovne razmere na jugu še pač zelo slabe (glej tozadevno poročilo).

Ali ne v Srbiji sami so razmere take, temveč tudi v Drav. ban., in to pri našem domačem podjetniku A. Jakil v rudniku Krmelj. Vzemimo samo, da znaša temeljna plača kopača Din 23.50, učnega kopača Din 21.50 in vozača Din 20.— dnevno. Kakšno je postopanje z delavstvom, je razvidno iz tega, da se dvema kopačema radi zaseke lesa ni hotelo plačati storitve; kaznovana sta bila z obstoječo kaznijo in povrh še z doplačilom kazni Din 15.—, tako, da sta 3 dni zastoj delala.

Ako ne vzamemo samo mezdne, temveč tudi ostale razmere pri tem rudniku, potem ga moramo kvalificirati za najslabšega za delavstvo v celi Jugoslaviji.

Zveza rudarjev je skušala spoznamo s podjetjem urediti te neznozne razmere. Ker pa podjetje ni smatralo za važno z našo Zvezo razpravljati, je ista vložila te zahteve na pristojno rudarsko oblast in katere zaradi informacije naše širše delavske in meščanske javnosti spodaj objavljamo, da ista vidi, kakšen razloček je med domačim in tujim kapitalom.

STROKOVNI VESTNIK.

Sekcija težke železne industrije Jesenice.

Kranjska industrijska družba je pričela odpuščati delavstvo z izjavo, da primanjkuje naročil. Odpuščenih bo, kakor se je uradno od podjetja ugotovilo, do 160 delavcev in delavk.

V petek, dne 18. julija 1930 sta v tej zadevi intervenirala pri podjetju ravnatelj Delavske zbornice sodrug Jožef Kopač in glavni zaupnik delavstva KID Jurij Jeram, katerima je gospod ravnatelj Dostal omenil ob tej priliki, da so odpusti predvsem radi primanjkanja naročil, to je naročil, ki se v veliki meri krijejo z uvozom tujezemskih železnega produkta, katerega se v glavnem doma producira, a se ga uvaža toliko iz drugih držav, da je žal vsled tega premočno omejena produkcija domače industrije. Omenil je, da bi lahko izdelovali brez posebnih težav tudi tračnice za domačo potrebo za naše železnice, kakor raznovrstne železne cevi; kratko izjavil je, da bi več kot polovico vsega uvoženega železoprodukta, katerega uvoz navajamo v številkah, producirali lahko doma.

Torej je to na eni strani zadeva države, ki torej lahko v veliki meri krije kot naročnik sama v prvi vrsti vsa naročila doma in s tem podpre domače delavstvo, ki bi vsaj na ta način prišlo do zaslužka, ker kake redne brezposelne podpore itak ni pri nas delavcih, ki smo včlanjeni v bratovskih skladnicah. Brezdvomno je, da so merodajni faktorji naše države v stanu v tem krepko podpreti domačo industrijo železozidkov, torej ne le s tem podjetja temveč tudi delavstvo vseh železotovaril Jugoslavije.

Drugi faktor, ki o naročilih tudi sodeloča in sicer za sedaj zaenkrat skoro da popolnoma odloča, je pa domači kartel naših železarn, ki stoji v zvezi z velikimi zunanjimi kartelnimi silami. Karteli pa imajo med seboj določeno kvoto za vsako podjetje, koliko katero sme izdelovati blaga in deloma celo to, za kateri trg. Na eni strani carinska zaščita, na drugi kartel — vzdržuje zaenkrat našo železno industrijo še na nogah. Če bi pa carinske zaščite sploh ne bilo na naš produkt, tedaj bi nas čez noč preplavila tujezemska železna industrija s svojim produktom, kajti produkcijska kvota na glavo delavca v drugih državah napravila nam je tako ogromna, da je stvarna konkurenca v tem pogledu iz naše strani, kljub dolgemu transportu uvoza, absolutno nemogoča, ker naše železne tovarne niso modernizirane in še urejene v množinsko produkcijo tako kakor je to slučaj v modernih industrijskih državah.

Naše železne tovarne in tudi Kranjska industrijska železarna so pravcati srednjeveški muzej proti tovrstnim moderno urejenim železnim tovarnam drugod.

Naše železne tovarne torej brez trdne carinske zaščite ne morejo biti.

Mi smo agrarna država, ki smo v glavnem odvisni od izvoza agrarnih produktov, proti katerim pa zunanje države vedno postavljajo težke carinske zidove in pritiskajo na nas s svojimi industrijskimi izdelki, za katerih izvoz žele imeti čim nižje carinske omejitve. Mi razumemo, da je vsled tega tudi težko državi vsestransko zaščititi domači produkt, domačo industrijo in s tem domače delavstvo, vsekakor pa ni izključeno, da bi se še kljub vsemu še dalo doseči potom primernih ukrepov vlade, da bi se čimveč onih železo-produktov naročalo v domači industriji, katere se že izdeluje in katere bi se še lahko uvrstilo v domači izdelek. Iz podatkov je razvidno, da se je uvozilo v letu 1929 celih 35.000 ton raznih iz-

delkov, katere vse se tudi v domači industriji producira.

Ko bi se vsaj ta kvota krila na domačem trgu, bi naše tovarne redno obratovale in delavstvo bi imelo reden zaslužek.

Iz naše države se izvozi tudi nad 300.000 ton železne rude, kar je tudi veliki vzrok brezposelnosti pri nas. Saj bi ne bilo nič tako riskantnega, ako bi se postavile visoke peči za taljenje rude in bi se s tem na domačem trgu krilo vse potrebe po surovem železu, ki se isto v ogromnih količinah uvaža iz drugih držav, kakor na primer KID uvaža Alpin Montan surovo železo ter ga na polovico meša z Vareskim surovim železom. Vse to bi se lahko zadostilo s lastnim domačim. So to stvari skoro nedoumne, zakaj je tako, ali manjka podjetnosti v naših krogih industrijalcev? So to stvari, ki so izvedljive brez posebnih zaprek, bilo bi to tudi rentabilno za industrijski kapital, zatoorej je uprav umešno vprašanje, ali je res potreba, da imamo v Jugoslaviji sploh kako brezposelnost delavstva?

Kovinarsko delavstvo v Jugoslaviji stoji pred težkimi problemi in bode moralo na merodajnih mestih zahtevati, da se v prvi vrsti razjasni, ali je obstoječ domači kartel železarn sploh kaj kontroliran in ali je sploh vladi znano, kakšne vezi obstojajo med domačim kartelom in zunanjim, kajti tu prihaja v poštev vprašanje, kakšne so kompenzacije kartelistov pri nas na pristano kvoto uvažanja železnin iz drugih držav, kajti ni izključeno, da je morda tudi našega kartela dogovor z zunanjimi karteli krivda brezposelnosti našega domačega delavstva. Kovinarji povsodi, vztrajajte v svojih vrstah, sovražne sile in skrivno delo še v robstvo staro silo nas.

Zborovanje jeseniških kovinarjev.

V petek, dne 18. julija 1930 se je vršilo generalno člansko zborovanje Sekcije težke železne industrije Jesenice ob 5. uri popoldne v Delavskem domu na Savi. Nabito polni dve dvorani je bil dokaz, da gre za nekaj nadvse važnega. Predsednik sodrug Jeram je otvoril zborovanje in pozval, da se nečlani, ki se jih je nekaj kljub kontroli urinilo v dvorano, odstranijo, ker je sestanek samo za člane. Mala grupica ljudi se je po vseh glav odstranila.

To naj bo opomin vsem, ki še niso v organizaciji, naj vendar storijo samo svojo dolžnost in se organizirajo.

Torej na dnevnem redu tega impozantnega sestanka je bilo vprašanje redukcije delavstva pri KID. Pred prehodom na dnevni red je predsednik s. Jeram razglasil tužno vest, da je dobil obvestilo, da je preminul predsednik Avstrijskega Metallarbeiter-Verbanda, sodrug Domes, ki je bil tudi predsednik eksekutive sekcije težke železne industrije za Srednjo Evropo. Prečital je žalno pismo, naslovljeno avstrijskemu savezu in pozval navzoče, da so se v znak globokega sožalja za dragim borcev vsi dvignili iz svojih sedežev. »Slava mu«, je zadonelo po dvorani.

Ne vem, zakaj je tako žalosten današnji dan, je nadaljeval predsednik, komaj nas je dohitela vest o izgubi velikega moža v naši internacionali, že smo objeli z novo tužo, obveščeni smo, da nam je tudi doma iztrgala kruta smrt s svojim hladnim poljubom moža z velikimi zaslugami za delavski pokret. Sodrugi, sedružice, Anton Kristan je mrtev. Globoko je dirnila ta vest vse zbrane, ki so poslušali žalno pismo poslano obitelji pokojnika in zopet je zaorilo po dvo-

ČITAJTE „DELAVSKO POLITIKO“

**NAROČA SE
MARIBOR
POŠTNI PREDAL 22**

Zagorje, dne 18. julija 1930.
Opr. št. 387/30.

Okrožnemu rudarskemu uradu
v Ljubljani.

Podpisano vodstvo Zveze rudarjev Jugoslavije v Zagorju ob Savi, si dovoljuje na podlagi prošnje rudarjev rudnika Krmelj, last g. Jakil d. d., zaprositi p. n. naslov, da z ozirom na neznosen položaj teh rudarjev blagovoli v najkrajšem času sklicati razpravo na licu mesta, na kateri se naj razpravlja o sledečih delavskih zahtevah:

1. Temeljne plače naj znašajo: a) za kopače Din 36.—, za učne kopače Din 32.—, za vozače Din 25—30 dnevno; b) za vse moško delavstvo staro nad 21 let zaposleno na zunanjih obratih Din 30.— in za ženske Din 25.— dnevno.

2. Povprečje akordnega zaslужka mora presegati 25 odstotkov temeljne plače.

3. Ločitev učnih kopačev in kopačev pri akordnem zaslужku naj znaša 6 mesečno 20 odstotkov, a nadalje in nadalje pa do 1 leta pa samo 10 odstotkov.

4. Določitev akorda se naj izvrši na kraju delovnega mesta, nadalje 3 dni po nastopu dela dotične nasadbe.

5. Na odkopih se ima odmeriti prostornina 24 urno, v navzočnosti dotične nasadbe.

6. Les in ves potreben material se naj dostavi v dovoljni množini na etažah, za kar se naj vpostavi tozadevne lesne skupine.

7. 8 urni delovni čas se naj upošteva z vhomom in izhomom iz dela.

8. Uvede se naj točno merjenje vročine in zraka. Na krajih z nad 32 stopinj Celzija ali na slabem zraku, mokrinu, se naj upošteva 6 urni delovnik.

9. Uredi se naj nabava, odškodnina in poprava orodja.

10. Delavstvu v jami, kakor na zunanjem obratu se naj dovoli četrturni odmor za zavžitje kruha.

11. Izplačevanje mezd delavstvu se naj vrši po zakonu v delovnem času.

12. Uvede se naj primerna ureditev obstoječih kazni.

13. Dostavi se naj v dovoljni množini pitno vodo na vse kraje, kjer je za to potreba.

14. V jami se naj vpostavi potrebna ambulanca za slučaj nesreče.

15. Vse izvozne proge, pravne jaške, kakor tudi vse kraje, na katerih delavstvo dela, ali se jih mora posluževati v zvezi s svojim delom, morajo biti urejeni tako, da niso nevarni za zdravje in življenje delavstva in da odgovarja njih naprava obstoječim rudarsko-policijskim predpisom.

16. Dosežena kategorija delavca se mora upoštevati.

17. Stranišča se morajo urediti in upravljati tako, da odgovarjajo potrebam delavstva in obstoječim predpisom.

18. Uredi se naj zadeva nabavnega prispevka in stanarine.

19. Napravi se naj kopalnica za rudarje. Primerno utemeljitev zgoraj navedenih točk, bodo podali zastopniki delavstva ob priliki razprave same.

Spoštovani naslov se naproša, da blagovoli na to razpravo pozvati zastopnika podjetja, zaupnike II. skupine rudarske družice in Zvezo rudarjev Jugoslavije v Zagorju.

Za Zvezo rudarjev Jugoslavije, Zagorje ob Savi:

I. Kamnik, t. č. predsed. J. Arh, t. č. tajnik.

SPLOŠNA DELAVSKA ZVEZA.

Splošna delavska zveza Maribor. Mnogokrat smo že pisali o tekstilnih delavcih in jih opominjali, toda upravičeno trdimo, skoraj zamani. Ta stroka je gotovo najmočnejša v našem mestu, toda na žalost najslabše v organizaciji. Tako smo imeli preteklo nedeljo sestanek v Ljudskem domu, katerega udeležba je bila zelo pičla, da res, samo iz tovarne Hutter so se ga udeležili. To pa menda zato, ker so jih v tej tovarni zadnji čas potegnili prav pošteno za nos. Delavci so zopet nasledili pojetnikom limanicam in tokrat na ta način, da je tovarnar oziroma njegovi zastopniki pri govarjali na najprijaznejši način, da naj delajo namesto 8 9 ur, češ, toliko boste več zaslužili. Seveda delavstvo, ki je duševno premalo razvito in povrh še skrb na svoje delo, ni zmožno momentano presoditi položaja in posledic, je temu tudi nasledilo in dela sedaj mesto zakonitih 8 ur 9 ur. Ker so poskus prav dobro speljali, so pričeli takoj z drugim, ki ni prinesel nič slabšega uspeha za podjetnika. Kakor to že vsi ti gospodje znajo, tako tudi g. Hutter, ki je pripravil delavstvo, da pristane pri nekem blagu, ki se ga pri tem podjetju največ dela, na znižanje plač za 25 para pri metru, češ, pri tem in onem dam pa 5 para zraven. Kakor že rečeno, delavstvo ni zmožno naglega računanja in je tudi to sprejelo, kar je pa kmalu sprevidelo, v svojo škodo namreč, ker je njega želodec vsaki dan lačen, a sedaj kruha manj. Začeli so iskati odpomoci, kar pa naj vedo, da je ta samo v organizaciji, ker še vedno velja izrek, koliko moči, toliko pravice. Zato skličemo za 3. avgusta t. l. ob pol 10. uri sestanek v Ljudskem domu, katerega uri nobeden tekstilec ne zamudi, ker gre za njegove interese. Vabimo vas, pridite v organizacijo, ker edino pri nas najdete svoje pravice. Na svidenje na sestanku 3. avgusta. K. E.

Zborovanje opekarških delavcev v Lajtersbergu.

Delavstvo Derwuschekove opekarne je imelo v soboto, dne 12 t. m. zborovanje, kjer se je sklenilo, da se borba za izboljšanje plač preloži na ugodnejši čas. Delavstvo se je vrnilo na delo. Izprtihi je še 5 delavcev, ki se jih podjetnik brani vzeti nazaj v delo. Dva obratna zaupnika je odpustil in odpust utemeljil s tem, češ da sta zapustila ob nastopu stavke stroje v neredu in neočiščene. Ta utemeljitev pa ne drži, ker prvič ta dva zaupnika pri strojih sploh nista bila zaposlena, drugič pa tokrat, ko je delavstvo ustavilo delo, sploh nista bila na štuhi, ker bi dotičnega dne, ko je začela stavka, imela nastopiti delo šele zvečer. Da je tak odpust obratnih zaupnikov protizakonit je jasno in bo upravičenost tega odpusta preiskala Inšpekcija dela. Če se podjetnik brani sprejeti obratne zaupnike na nazaj v delo, jih bo pač moral plačati kakor da sta zaposlena. Prav tako jima je napovedal, da morata do 1. avgusta izprazniti tovarniško stanovanje. O tem bo itak odločilo sodišče. Odpušeni delavci imajo pravico tudi iztožiti vse nadure, katerih njim podjetnik ni plačal s 50 odst. poviškom.

Delavstvo bo v bodoče svojo organizacijo še izpopolnilo, da si bo prihodnjič v stanu izvajati to, kar mu je bilo letos pri plačah znižano. Delavstvo se tudi pripravlja, da se izseli spomladi v Francijo, ker s služki, ki jih daje Derwuschek, se ne da živeti.

Delavstvo naj bo v bodoče tudi bolj solidarno in naj ne veruje raznim plačanim agentom, ki so hodili ponujat 300 brezposelnih delavcev.

Če g. Derwuschek misli, da je sedaj napravil mir in red, je popolnoma v zmoti. Vsaka sila do bremena.

Občni zbor podružnice v Gladkem vrhu.

Redni letni občni zbor naše podružnice se je vršil v nedeljo, dne 13. t. m. in je bil vkljub slabemu vremenu in oddaljenosti posameznih članov dobro obiskan. V imenu odbora je podal poročilo o delovanju organizacije predsednik sodrug Karol Spindler, ki je poročal, da se je organizacija lepo razvila, saj je med letom pristopilo 194 novih članov. Organizacija je vršila svoje delo kolikor je bilo v danih razmerah mogoče. Izvedla je z uspehom mezdno gibanje, s katerim se je doseglo zvišanje plač. Vršila so se 4 članska zborovanja, na katerih je poročal tajnik saveza sod. Jakomin in več odborovih sej. Zahvali se članstvu, da je z veseljem in požrtvovalnostjo podpiralo delo odbora in jih pozove, naj tudi v bodoče vztrajajo kot zvesti člani organizacije pri delu za zaščito svojih interesov in naj pripeljejo v naše vrste še vse one neorganizirane, ki stoje ob strani pasivni.

Finančno poročilo: podružnica je imela v prejšnjem poslovnem letu naslednje

	dohodke	
	Din	
Stanje blagajne 31. marca 1929	2.091,33	
2001 prispevek a Din 3.—	6.003.—	
7253 prispevkov a Din 4.—	29.022.—	
194 pristopnin a Din 7.50	1.455.—	
Inž. g. Kohn plačal	300.—	
Prejeli od podjetja (plačane kazni delavstva 1928—1929)	2.496,25	
	Skupaj Din 41.367,58	
	izdatki	
	Din	
Za list »Delavec« plačano	3.017,50	
Za list »Volksstimme«	620.—	
Podpore	250.—	
Upravni izdatki	599,50	
Potni stroški	911.—	
Lokal za zborovanja	125.—	
Blagajniku	1.013,40	
Izdatki skupaj	6.536,40	
Savezu odposlano	29.129.—	
Premoženje dne 1. junija 1930	5.702,18	
	41.367,58	

Tajnik saveza sodr. Jakomin je poročal o delovanju naših podružnic v Sloveniji in o delovanju saveza. Poročal je o poteku mezdne gibanja, pozval je navzoče naj se v bodoče še bolj strnejo okrog svoje organizacije, ker je to prvi uspeh organizacije, ki pa ni zadnji, če bo delavstvo organizirano. Tudi on je apeliral na one, ki še niso člani, naj pristopijo v naše vrste.

Izvolil se je nato nov odbor, kateremu predseduje naš ugledni in dolgoletni član sodr. Mušter Ivan.

Naprej sodrug, organizacija je moč, je močan Mi, posamzni jaz ne pomeni nič.

ŽIVILCI.

Peki Ljubljana.

Meseca maja je izšla uredba g. bana za Dravsko banovino, v kateri določa odpiranje in zapiranje trgovin in obratovalnic v Dravski banovini. Uredba med drugim tudi določa za pekoveke pomočnike, da se v nedeljski počitek šteje čas od 12. ure v nedeljo, do 24. ure v ponedeljek, kar pa velja samo za tiste kraje, kjer se določa tedenski odmor. V vseh pekarnah pa se sme delati zadnji dan pred Božičem. Dalje je dovoljeno ob nedeljah delo v pekarnah, kakor je že

gori navedeno, tudi v kopalščih, zdraviliščih in letoviščih. K tem se pa štejejo: Bled, Bohinjska Bistrica, Kranjska gora, Dovje, Mojstrana, Dolenjske toplice, Laško, Rogaska Slatina in Dobrna.

Kakor je razvidno iz te uredbe, je v gotovih okoliščinah dovoljeno nedeljsko delo ali samo s pogojem, da sledi nadomestni počitek med tednom. Vendar se pa navzlic tej uredbi nekateri pekovski mojstri takorekoč rogaajo ter silijo svoje pomočnike v nedeljo delati; a jim zato ne dajo niti nadomestnega počitka, kakor uredba predvideva. O kakšnih poviških za nedeljsko delo pa sploh ni govora, ker na to naši gg. mojstri sploh niso vajeni in če bi kdo zahteval nadure, se še čudi, češ, kje je pa to zapisano.

Vse to ustvarja slabo sliko za današnje razmere, vendar je »Zveza živilcev« že večkrat po svoji moči v teh slučajih uspešno intervenirala in dokazala pekovskim mojstrom, da ne gre zamačavati zakon o zaščiti delavcev, ki obstoja za vse brez izjeme.

Eden izmed teh, ki ne upoštevajo zakona o zaščiti delavcev, je tudi pekovski mojster J. Sašek v Šiški. Poučilo se ga pa bo, da bo vedel, kaj je dovoljeno in kaj ne. Moramo pa tudi uvideti nevarnost, da se to kršenje zakona ne razširi še med druge pekovske mojstre, ki se sedaj čutijo prizadete, češ, eden peče ob nedeljah in konkurira z svezim pecivom, pa dajmo še mi. To pa hočemo energično zabraniti, ker potem bi zopet zavladala prava zmešnjava, kakor je bila pred leti, ko je vsak pek. mojster delal po svoji glavi.

Vsi člani Zveze živilcev pa budno pazite, da se v vaši okolici ne zgodi kaj sličnega in vsako kršenje zakona javite nemudoma Zvezi, ki bo ukrenila, da se v bodoče ne bo več kaj takega dogajalo.

Vsak član mora vedno in v vsakem slučaju neustrašeno stopiti na branik za ohranitev naših skupnih pravic, katere smo si z večnimi boji priborili. Vsaka stvar ima svoje meje in mi moramo istotako budno čuvati nad tem kar imamo in čim več nas je tem lažje se ubranimo in v potrebi tudi priborimo to kar najnujnejše rabimo za naše življenje in obstoj. Za vse to je treba sloge. Kjer sloga, tam je moč. In kolikor moči toliko pravice.

Razno.

»SNAGA« ilustrirani radniški list za kulturo i sport.

Izašao je julski broj ovoga radničkog lista sa slijedećim sadržajem (članci): Radnički Domovi — kulturna žarišta; Proslava »Prijetelja Prirode« na Boračkom Jezeru; Jedan neuspeo konkurs; Šta je radio?; Temelji boksa; Jack London — Upton Sinclair, dva proleterska pisca; pjesme: Biti čovek (K. Racin); U predgrađu (J. Gjurdević); Boračkom Jezeru (N. Radić) i sa obilnim pregledom iz kulturnog i sportskog života uz mnoge ilustracije.

List izlazi mjesečno. Godišnja pretplata Din 30.—, polugodišnja Din 16.—; pojedini broj Din 3.—. Adresa: Sarajevo, poštanski pretinac 181.

Veliko slavnost svoje petletnice

priredi glasbeno društvo železničarskih delavcev in uslužbencev v Mariboru dne 2. in 3. avgusta t. l.

V soboto 2. avgusta ob 8. uri zvečer se vrši v veliki dvorani »Uniona« slavnostna akademija s sodelovanjem združenih delavskih pevskih zborov in lastne godbe.

V nedeljo 3. avgusta ob 15. uri na vrtu in v vseh prostorih gostilne Anderle v Radvanju velika ljudska veselica.

Sodrugica in sodrug, udeležite se proslave petletnega obstoja glasbenega društva železničarskih delavcev in uslužbencev.

IVAN JAVORNIK LJUBLJANA

Domobrnska c. 7, telef. 3157.

Mesar, prekajevalec in izdelovalec vsakovrstnih mesnih izdelkov. Stojnica: Šolski drevo-red, poleg Zmajevga mostu.

ZORNI ATELJE BEVC JOŽKO

Ljubljana, Gosposvetska cesta 4-1. Sprejema

od pol 9. do pol 13. (pol 1.) in od 14. (2) do pol 18. (pol 6.) ure.

Po naročilu sprejema tudi izven navedenih ur. Cene zmerne. — — — Telefon št. 3296

Delavsko glasbeno društvo „ZARJA“ v Ljubljani

priredi na Komarjevo nedeljo,
24. avgusta t. l. na Bellevue-ju

veliko letno prireditev.

Srečolov z lepimi dobitki, ples, koncert, umetni ogenj in druge zabavne točke.

Začetek ob 16. uri. — — — Vstop prost.

Igra polnoštevlna godba „Zarja“ in „Jazzband“ Zarja

Dopisna šola za Esperanto.

B. Trpni deležniki.

Trpni deležnik (participo pasiva) pridevni se tvori s pritliklino -ata, -ita, -ota. N. pr.:

- a) pag-ata plačan-a-o, laud-ata hvaljen-a-o
- b) pag-ita poplačan, laud-ita pohvaljen
- c) pag-ota, ki bo plačan itd.

Trpni deležnik je podoben pridevniku in se tudi sklanja kakor pridevnik.

Poskusili bomo ponazoriti te deležnike s slikami. Naučite se sledeče besede: viro mož, porti nositi, sako vreča. Pazite na slike in na tolmačenja:

La viro portas la sako	La viro portis la sako	La viro portos la sako
estas portata	estas portita	estas portota
La viro: portanto la sako: portata	La viro: portinto la sako: portita	La viro: portonto la sako: portota

Tolmačenje: 1. stolpec vodoravno: 1. mož nese vrečo; 2. mož je nesel vrečo; 3. mož bo nesel vrečo.

2. stolpec vodoravno: 1. vreča je nesena; 2. vreča je bila nesena; 3. vreča bo nesena.

3. stolpec vodoravno: 1. mož: nosilec; vreča: nesena; 2. mož: oni, ki je nesel; vreča: ona, ki je bila nesena; 3. mož: oni, ki bo nesel; vreča: ona, ki bo nesena.

(Nadaljevanje sledi.)

EMIL MORE

sodavičar — Ljubljana

Kette-Murnova cesta 11—Smartinska c. 11

prilporeča izvrstno soda-vodo iz tekoče ogljikove kisline ter pokalice z pristnim sladkorjem. Zastopstvo in izdelovanje Jogura

Kipi, reliefi, ornamenti, cerkovna in stavbna dela, umetni kamen, okvirji, mavzoleji, grobnice, nagrobni, javni spomeniki, ograjice, vaze, uklesavanje in zlatenje napisov, porcelanske slike, svetiljke, poprave itd.

FRANJO KUNOVAR, LJUBLJANA
POKOPALIŠČE SV. KRIŽ
kamnoseško-kiparsko podjetje